

POSTANOWIENIE

13 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 13 października 2023 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w W., A.J., W. P., K. J.

i K. K., a także M. Z. - jako następczyni prawnej Z. W.

z udziałem miasta stołecznego Warszawy, H. M., K. N., L.S., D. S., P. B., K. B., M.
Z., M. Z. i P. K.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności,

na skutek skargi kasacyjnej H. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z 23 czerwca 2021 r., IV Ca 1908/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 maja 2016 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie stwierdził, że A. J. i E. K. z dniem 28 maja 2005 r. nabyli przez zasiedzenie w równych udziałach na rzecz każdorazowego właściciela lokalu mieszkalnego nr [...] przy ul. [...] w W., (...) - służebność przechodu utwardzonym chodnikiem, przechodzącym w kamienne schody, prowadzącym z klatki schodowej budynku położonego przy ul. [...] w W., znajdującego się na działce o numerze ewidencyjnym [...], obręb [...], dla której prowadzona jest księga wieczysta [...], przez działkę o numerze ewidencyjnym [...]1, położoną w W. przy ul. [...], obręb [...], dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie prowadzi księgę wieczystą [...] - w bliżej opisanych granicach, a ponadto, że także pozostali

właściciele znajdujących się w tym budynku lokali mieszkalnych: A. Sp. z o.o. w W., W. P., K. J., Z. W., K.K., nabyli w tej dacie poprzez zasiedzenie taką służebność, w pozostałym zaś zakresie Sąd ten oddalił wniosek.

Postanowieniem z 23 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie na skutek apelacji uczestnika H. M. uchylił zaskarżone postanowienie w części dotyczącej zasiedzenia służebności przez A. J. i E. K. i w tym zakresie umorzył postępowanie, ponadto zmienił to postanowienie w części dotyczącej zasiedzenia służebności przez pozostałych właścicieli lokali mieszkalnych, wskazując inne późniejsze daty tego zasiedzenia, i oddalił apelację w pozostałym zakresie.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego uczestnik H. M. zarzucił naruszenie art. 234 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a to w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 5 i art. 6 ust. 1, 2 i 3 zd. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 2204 ze zm. - dalej: „u.k.w.h.”); art. 292 zd. 1 k.c.; art. 10 w zw. z art. 1 pkt 34 i art. 16 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. z 1990 r., Nr 55, poz. 321 ze zm. - dalej: „ustawa nowelizująca”) w zw. z art. 177 k.c. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej (tj. sprzed 1 października 1990 r.) w zw. z art. 292 zd. 2 k.c. oraz naruszenie art. 7 pkt 4 u.k.w.h. Skarżący, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, podniósł, że „(...) wobec rozbieżności w orzecznictwie sądów istnieje potrzeba wykładni art. 292 zd. 1 k.c. w zakresie tego, czy przepis ten należy rozumieć w ten sposób, że zasiedzenie służebności gruntowej jest wykluczone w przypadku, gdy trwałe i widoczne urządzenie, o którym mowa w tym przepisie, zostało wykonane przez właściciela nieruchomości obciążonej (jego poprzednika prawnego) lub osoby działające na jego zlecenie, czy też także w takim przypadku może dojść do zasiedzenia służebności gruntowej z uwagi na to, że kwestia tego, kto wykonał ww. trwałe i widoczne urządzenie, jest w świetle tego przepisu pozbawiona doniosłości prawnej”. Uczestnik twierdził ponadto, że z uwagi na rozbieżności w orzecznictwie sądów istnieje potrzeba wykładni art. 10 ustawy nowelizującej „w zakresie tego, czy zawarty w tym przepisie zwrot „przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy” odnoszący się do kwestii istnienia stanu, który według przepisów dotychczasowych

wyłączał zasiedzenie, należy rozumieć w ten sposób, że stan ten musiał istnieć do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ww. ustawy (...), a to z tym skutkiem, że z zakresu zastosowania art. 10 Ustawy Nowelizującej wyłączone są nieruchomości skomunalizowane (...) z dniem 27 maja 1990 r. na podstawie art. 5 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 1990 r., Nr. 32, poz. 191 z późn. zm.) /dalej: „Ustawa Komunalizująca”/ w zw. z art. 40 Ustawy Komunalizującej, czy też powyższy zwrot należy rozumieć w ten sposób, że, jeżeli w okresie obowiązywania przepisów dotychczasowych w rozumieniu art. 10 Ustawy Nowelizującej istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie danej nieruchomości (służebności gruntowej na takiej nieruchomości), to przepis ten podlega zastosowaniu, choćby i stan ten nie istniał już w dniu poprzedzającym dzień wejścia w życie Ustawy Nowelizującej, a to z tym skutkiem, że art. 10 Ustawy Nowelizującej stosuje się także do nieruchomości, które stały się własnością komunalną z dniem 27 maja 1990 r. na podstawie art. 5 w zw. z art. 40 Ustawy Komunalizującej”.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie poprzez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sposób w jaki należy prawidłowo uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania był przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz przesłanka ta nie została wykazana.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.). Powołanie się na przyczynę, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., nie może jednak następować w oderwaniu od ustalonego przez Sąd odwoławczy stanu faktycznego, ani zmierzać do zakwestionowania poczynionych ustaleń, które są dla Sądu Najwyższego wiążące (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Skarżący, forsując tezę o potrzebie wykładni art. 292 zd. 1 k.c. i formułując pytanie odnośnie do możliwości zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, które miałyby wykonać właściciel nieruchomości obciążonej lub jego poprzednik prawny zupełnie pominął, że w sprawie nie mamy do czynienia z taką sytuacją. Zważyć bowiem przede wszystkim należy, że droga i schody znajdujące się na nieruchomości obciążonej, prowadzące do budynku, w którym znajdują się lokale mieszkalne wnioskodawców, nie została wykonane, ani przez obecnego jej właściciela, ani przez jego poprzednika prawnego, lecz przez właściciela budynku, w którym przedmiotowe lokale zostały wydzielone, w okresie poprzedzającym komunalizację wynikającą z dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) oraz ustawy komunalizacyjnej obejmujące zarówno nieruchomość obciążoną, jak i nieruchomość, na której znajduje się ów budynek. Ponieważ komunalizacja powoduje pierwotne nabycie danej nieruchomości przez podmioty samorządowe, nie można mówić o następstwie prawnym po osobie, która była właścicielem tej nieruchomości przed datą tego aktu, w takim kontekście, w jakim czyni to skarżący. Odpowiedź na pierwsze z postawionych przez uczestnika w skardze pytań w okolicznościach sprawy nie znajdowałoby podstaw.

Skarżący nieskutecznie również powołał się na potrzebę wykładni art. 10 ustawy nowelizującej (błędnie określonej w uzasadnieniu wniosku jako „Komunalizacyjnej”), mającego - jego zdaniem - wywoływać rozbieżności w orzecznictwie sądów. Nieskuteczność ta wynikała jednak z innej przyczyny. Uczestnik wskazał kilka orzeczeń, w których Sąd Najwyższy zajmował jednolicie stanowisko, że artykuł 10 tej ustawy znajduje zastosowanie także do nieruchomości państwowych, które z dniem 27 maja 1990 r. - tak jak w sprawie - stały się z mocy prawa mieniem komunalnym (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2014 r., II CSK 520/13, nie publ.). Powołał się ponadto na uchwałę Sądu Najwyższego mającą świadczyć, że kwestia ta została rozstrzygnięta także w sposób odmienny (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2007 r., III CZP 23/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 45). W uchwale tej stwierdzono, że „jeżeli korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia nastąpiło przed dniem 27 maja 1990 r., bieg zasiedzenia służebności gruntowej obciążającej nieruchomość, która do tego dnia była przedmiotem własności państwowej i z tym dniem z mocy prawa stała się mieniem komunalnym, rozpoczyna się dnia 27 maja 1990 r.” Stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale, nie świadczy o rozbieżnościach, na jakie powołał się skarżący. Analiza uchwały wraz z jej uzasadnieniem nie prowadzi bowiem do takiej konkluzji. Choć argumentacja przedstawiona w tym uzasadnieniu może nie być do końca jasna, to bez wątpienia należy uznać, że uchwała odnosi się wyłącznie do kwestii początku biegu terminu zasiedzenia, nie zaś do kwestii wyłączenia możliwości stosowania art. 10 ustawy nowelizującej i w konsekwencji wyłączenia możliwości skrócenia tego terminu, o którą to kwestię - jak można jedynie przypuszczać - chodzi skarżącemu. Należy zauważyć, że ani z uzasadnienia wniosku, ani z uzasadnienia podstaw skargi, nie wynika wyraźnie, jakie skutki skarżący łączył z zastosowaniem bądź ewentualnym niezastosowaniem powołanego art. 10 ustawy nowelizującej, choć przepis ten miał zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

[SOP]

[a!]

